

Høringsuttale om forslag til ny forskrift til gravferdsloven

Norsk forening for kirkegårdskultur (NFK) mener forslaget følger opp endringene i gravferdsloven på en sakssvarende måte. Vi ønsker likevel å komme med noen merknader til enkelte punkt. Vi vil særlig understreke behovet for økt kontroll med kvaliteten på masser til kistegraver. Dette kommer vi tilbake til under kapittel 7.

Med innføring av ny frist for gravlegging har det vært en del usikkerhet knyttet til forståelsen av virkedager. Faglig råd ber derfor om at forskriften kommer med en presisering rundt dette spørsmålet.

3.3 dispensasjon fra kravet om bruk av kiste

Det er et viktig poeng at forskriften gir gode rammer for lokale reglement, tilpasset ulike utfordringer og muligheter. NFK er derfor positive til at det lokalt kan åpnes for dispensasjon fra kravet om bruk av kiste. Dette forutsetter imidlertid at forskriften legger stramme premisser for en slik praksis. En slik praksis vil stille særskilte krav til HMS-tiltak og rutiner for å ivareta de ansatte. NFK ber videre om at departementets erfaringsgrunnlag og vurderinger rundt dette spørsmålet kommer godt til syne i forarbeider mv. slik at dette kan tas med i betraktning ved lokal behandling. Dersom det skulle åpnes for dispensasjon mener NFK det er unaturlig at dette ikke kun skal gjelde muslimer. Det er påregnelig at grupper og enkeltindivider med for eksempel et økofilosofisk livssyn vil kunne ønske en slik dispensasjon. Det kan bli prinsipielt krevende å forsvare ulike rettigheter for ulike livssyn.

3.4 Tilstedeværelse under kremasjon

Det er positivt at Departementet her har lagt generelle sorgfaglige vurderinger til grunn og ikke ønsker å begrense muligheten til å være til stede ved kremasjon til tilfeller hvor dette er religiøst begrunnet. Samtidig aktualiserer avsnittet en skjevhet i den nye gravferdsloven når det gjelder likestilling mellom de ulike trossamfunnenes mulighet til å gjennomføre gravferd i trå med sine skikker. Slik departementet viser til er kremasjon en integrert del av hinduers gravferdsritualer. Også for andre kan valget av kremasjon være begrunnet i tro eller livstolkning. Det er imidlertid fortsatt slik at det kan kreves avgift for kremasjon, også når kremasjon har en religiøs begrunnelse. Samtidig har muslimer en lovfestet rett til fri, tilpasset grav. Dette mener NFK er diskriminerende. Vi ber om at Lae-utvalget blir bedt om å se særskilt på denne problemstillingen i sin utredning.

Når det gjelder selve forslaget til formulering av § 32, tredje punktum mener NFK det bør konkretiseres hvem som har ansvar for å foreta vurderingen om hvorvidt forholdene ligger til rette eller ikke.

4.1 Anlegg mv av gravplass

NFK er positive til en tydeliggjøring av ansvarsfordelingen mellom gravferdsforvaltning og kommune. Slik forslaget fremstår er vi like vel bekymret for at gravferdsforvaltningen får for lite innflytelse og at mulighet til å vurdere aktuelle områders egnethet til gravplassformål blir begrenset. Som faglig ansvarlig for planlegging av gravplasser må forvaltningen involveres gjennom hele plan- og reguleringsprosessen.

I formuleringen av § 2 mener NFK det må ligge en sikring av samhandling mellom gravferdsforvaltning og kommune. Bispedømmets mulighet til å uttale seg synes mindre viktig i denne fasen.

7 Jordforhold, tekniske endringer, grunnvann og drenering mv

Levninger som ikke brytes ned på en forutsigelig og effektiv måte er et stort problem på mange norske gravplasser. Dette får svært negative konsekvenser for utnyttelse av areal og arbeidsmiljøet til de gravplassansatte. For gravfestere kan dårlige jordforhold føre til at det ikke blir mulig å benytte festet grav som forutsatt. Slike episoder representerer en klar forringelse av kvaliteten på forvaltningens tjenester. NFK mener det er svært viktig at en ny forskrift setter krav til gravplassenes nedbrytningsegenskaper. Vi mener det er nødvendig med bestemmelser som regulerer praksis slik at de alvorligste feilene unngås. Krav til drenering er ikke tilstrekkelig. Effektiv nedbrytning kan ikke sikres uten bruk av masse med egnet siktesjikt og sammensetning. Derfor må masser og drenering ses i sammenheng. I tette jordmasser stopper luft- og vanngjennomstrømning opp og drens-systemet gjør begrenset nytte. Dette er dessverre ikke bare et problem på gamle kirkegårder. Også fra svært nye anlegg kommer det rapporter om bruk av uegnet masse.

NFK mener det bør defineres en minimumsstandard for masser som kan benyttes til graver. Videre bør det vurderes om det på eksisterende gravplasser med uegnet masse bør settes krav til tiltak for å sikre en best mulig omdanning, eksempelvis ved masseutskiftning i enkeltgraver ved gjenbruk.

NFK foreslår at det i forskriften kommer inn en formulering hvor det fastslås at departementet, forskrift eller godkjennende myndighet kan stille nærmere krav til masser benyttet til kistegraver.

Den 23. og 24. oktober 2012 hadde NFK et seminar på Gardermoen om hvilke forhold som påvirker nedbrytning på gravplasser. Her ble det presentert materiale fra empiriske forsøk som gir grunnlag for å beskrive hva slags masser som er egnet for kistegraver. NFK vil være behjelpelig dersom departementet ønsker å benytte dette i en fremtidig kravspesifikasjon.

7.3.1

Slik departementet redegjør for i høringsdokumentet er det mange gode grunner til å redusere kravet til jordoverdekning. NFK støtter forslaget til redusert krav. Etter erfaringene fra Tyskland kan det imidlertid se ut til at ytterligere reduksjon under gitte omstendigheter kan være forsvarlig. Det kan være grunn til å se på om det skal åpnes for dispensasjon fra kravet om 80 cm. Vi vil videre ta til orde for at kravet til jordoverdekning for urner reduseres til 40 cm.

10.1 Dimensjoner på gravminner

NFK er positive til at kirkelig fellesråd får enklere tilgang til å gjøre unntak fra forskriftens dimensjonsbegrensninger. Dette vil kunne gi raskere saksgang og økte muligheter til å utforme gravplassen etter lokale behov.

10.2 Fundament

På mange gravplasser blir det et problem at helling i terrenget medfører at en del av fundamentet kan ligge beskyttet mens en annen ligger eksponert for klippere mv. NFK ber om at formuleringen av § 24 understreker at kanten på fundamentet ikke skal ligge eksponert uavhengig av om terrenget skråner eller ikke. Videre mener vi det er ønskelig at fundamentets overside kan ligge synlig mens sidene ligger skjult. Dette for å lette vedlikehold av stein og fundament.

Når det gjelder krav til sikring har NFK sans for muligheten til særskilte bestemmelser lokalt. Vi vil her vise til de nye bestemmelsene i Sverige hvor kravene til sikring ikke knyttes til selve sikringstiltaket, men hvor store krefter gravminnet skal kunne utsettes for før det beveges/veltes. Der har det blitt utviklet måleinstrumenter for å måle disse verdiene for den enkelte stein. Dette kan være en sakssvarende innfallsvinkel for fastsetting av rammer for lokale bestemmelser.

11.2 Krav til kiste

Utviklingen mot en befolkning med stadig flere veldig tunge individer får også praktiske konsekvenser for gravferdssektoren. NFK mener reguleringen av krav til krematorier bør reflektere de samme utviklingstrekkene som drøftes i dette avsnittet. Omlegging fra en kiste bør av verdighetshensyn unngås så sant det er mulig. Praktiske forhold gjør at dette blir særlig viktig når avdøde er svært tung.

NFK mener den nye forskriften bør stille krav til at nye krematorier må utstyres med ovner som tar bredere kister eller at det stilles krav til at et krematorium innenfor en viss region får en ovn med utvidet kapasitet.

12 Økonomiske og administrative konsekvenser

Generelt må den norske gravferdssektoren kunne betraktes som underfinansiert. Det totale beløpet som går til drift av våre gravplasser er en femtedel av det forvaltningene i Sverige har til rådighet. Sverige har ca 3200 gravplasser mot Norges 2000. I antall gravferder ligger Sverige ca dobbelt så høyt som Norge. Tallene kan ikke uten videre sammenlignes, men uttrykker like vel hvor nøkterne rammer den norske gravferdsvirksomheten har.

I stort deler NFK departementets vurdering om at forslaget ikke vil representere noen vesentlige merutgifter for forvaltningene. Unntaket blir muligens innføringen av SOSI-standarden hvor muligheten til å ta utgiftene til stedfesting over driftsbudsjettet for mange ikke vil være til stede. Det kan være at innføringen av en slik nasjonal standard bør knyttes opp til et finansieringsansvar for kommunen.